

Z P R A V O D A J

PRO VLASTNÍKY, SPRÁVCE A PŘÁTELE LESA

Číslo 4

4. prosince 2007

Zdarma

Citát:

*„Kdo sází stromy,
má druhé raději než sebe.“*

Staré anglické rčení

Úvodník

Vážení čtenáři,

v minulých dnech ministr zemědělství veřejně připustil, že privatizace části státního lesního majetku, odhadovaného na více než 70 miliard, je v budoucnosti, a to ne až tolik vzdálené – po roce 2010, možná, neřkuli nutná. Na závalu je prý především velikost státního lesa a příliš velký vliv státu na lesy. V této souvislosti by měly být řešeny i restituční církevní majetku.

Na privatizaci části státních lesů lze mít názory různé. V současné situaci – která je důsledkem nešťastné reformy z počátku 90. let – kdy finančně i politicky silné podnikatelské skupiny napadají každé rozhodnutí vedení státních lesů, které by mohlo ohrozit jejich zisky, jsou úvahy o prodeji části státního lesního majetku pochopitelné. Z ryze subjektivního pohledu vlastníka či správce soukromého i obecního lesa by bylo snížení podílu státních lesů na úroveň běžnou u našich západních sousedů vítané. Jde ovšem o to, jak velká část a jakým způsobem by byla privatizována a do jakých rukou by se dostala.

Pokud se stát potřebuje zbavit části majetku, napadá mě, proč dosud nevyporádal oprávněné nároky obcí, které o vrácení svého majetku, na němž po roce 1949 hospodařily orgány a organizace tehdejšího federálního ministerstva obrany, usilují marně již 15 let? Proč nebyl obcím dosud vydán jejich historický majetek, u něhož nedošlo před rokem 1949 ke konečné intabulaci díky tomu, že stát institut obecního jmění zrušil? Proč se nemohou obce domoci některého svého majetku, který jim byl přidělen tzv. Benešovými dekrety? Bezúplatný převod majetku oprávněným majitelům se zřejmě nehodí, neboť nepřinese okamžité peněžní prostředky do státní pokladny. Jinak nevidím důvod, proč by se stát, potažmo vedení ministerstva, nemělo vedle církevních restitučních zcela vážně také zabývat vytvářením podmínek (poskytnutím služby nebo finančního příspěvku) pro arondace státních lesních majetků, které jsou i z ekonomických důvodů velmi potřebné, ale současné předpisy je prakticky neumožňují.

Pokud se pan ministr odvolává na srovnání poměru státních a nestátních lesů v ČR se zeměmi evropské patnáctky, např. Rakouskem nebo Německem, bylo by vhodné srovnávat také pozici lesnictví v tamních a zdejších ústředních orgánech a samozřejmě lesnickou legislativu. Rozdělení lesnických kompetencí pod dvě ministerstva, jako je tomu u nás, nemá v Evropě obdobu, a o jeho důsledcích si můžete přečíst i v dnešním Zpravodaji v příspěvku věnovaném Národnímu parku Šumava.

I obecní a soukromí majitelé lesů mají zájem na profitování ze svého majetku. Snaží se však o něj až na výjimky jinými způsoby než jeho prodejem. K jejich činnosti chce být SVOL i nadále nápomo-

cen, a to rozšířením společného obchodu se dřívím, prohloubením své informační a poradní činnosti, důraznější prezentací nestátního vlastnictví, úsilím o změny elektronického měření dříví nebo účastí na přípravě zákonných opatření souvisejících s hospodařením v lese, ochranou přírody, sdružováním malých obcí a soukromých vlastníků, tedy plněním požadavků, které nejčastěji zazněly v dnešní anketě.

Do nového roku přeji Vám všem pevně zdraví, pracovní elán a notnou dávku optimismu.

*Ing. František Kučera
předseda SVOL*

Obrana zeleného lesa v Národním parku Šumava

Můj příspěvek je reakcí na účelové informace, které jsou o situaci v Národním parku Šumava (NP) prezentovány jak v celostátním tisku, tak v některých pořadech ČT.

Dalším důvodem je poukázat na problémy našich členů SVOL, kteří obhospodařují v NP několik tisíc ha lesa a jsou v různém rozsahu omezovali. Systém náhrad za tato omezení je nefunkční a je předmětem soudních sporů.

Stav rozpadu vysokohorských smrčín (7. a především 8. lesního vegetačního stupně – cca od 1000 m n. m. výše), jak v současné době probíhá, je alarmující. Hovořit neustále o smrčkových monokulturách v této oblasti je zcela zavádějící, neboť tato dřevina zde v minulosti zcela dominovala. Příměsí ostatních dřevin jedle, buku, kleny a jeřábu rychle ztrácí s nárůstem nadmořské výšky svou vitalitu a zastoupení. Od výšky cca 1150 m již buď zcela chybí, nebo tvoří zakrslé tvary.

Jen zelený les může být cílem, ale i optimálním prostředkem k dosažení skladby a struktury původních vysokohorských smrčín, jejichž přirozená stanoviště zde převládají. Přirozený rozpad těchto společenstev v pralesích probíhá převážně na malých plochách při zachování porostního prostředí. Zatímco cíl není nijak obecně zpochybňován, na cestu k jeho dosažení jsou dva zcela diametrálně rozdílné názory, které jsou prezentovány především z hlediska zasahování proti kůrovcům.

MŽP, Správa NP, část vědců a nevládní organizace hájí převážně systém „bezzásahovosti a ponechání přírodě“, u lesníků, lesnického školství a vědy převládá

pokračování na str. 2. »

Ilustrační foto: Lenka Růžková

Úspěšný start společného obchodu se dřívím SVOL

Realizace myšlenky koordinace společného obchodu členů SVOL intenzivně připravovaná v roce 2006 byla plně uskutečněna v roce 2007.

Jednání o společném obchodu probíhají se všemi odběrateli, kteří projeví zájem o spolupráci. Každý člen SVOL si provádí samostatně optimalizaci obchodu a to především ve vztahu k regionálním a nadregionálním odběratelům. Shromážděné nabídky jsou vyhodnoceny koordinátorem SVOL a kolektivně (3 pracovníci ze strany SVOL) jsou poté dohodnuty s odběratelem jednotné základní parametry obchodní spolupráce (množství, způsob jednání o ceně, bonifikace k ceně, platební termíny, příplatek na dopravu apod.). Tyto parametry jsou zakotveny kromě obecných podmínek do „Smlouvy o součinnosti mezi SVOL a odběratelem při uzavírání kupních smluv“, kterou uzavírá předseda SVOL (obvykle na období 1 roku).

Jednotliví účastníci uzavírají s odběratelem obvyklé kupní smlouvy, pro které jsou parametry sjednané na úrovni SVOL závazné a musí být do každé kupní smlouvy zahrnuty. Jednotlivé kupní smlouvy řeší další podrobnosti (podrobnější struktura sortimentů, technické a časové podmínky ve čtvrtletí apod.). Doklady o dodávkách, fakturace a platby, reklamace apod. probíhají přímo mezi jednotlivou firmou společného obchodu a odběratelem.

Koordinace společného obchodu se v roce 2007 úspěšně rozběhla za účasti firem SVOL o celkové výměře 160 tisíc ha, tj. 50 % členské základny. Spolupráce s odběratelem se podařila navázat tam, kde jsme shromáždili tzv. „významné množství“ dříví (jako minimum obvykle uvažována dosavadní výše dodávek členů SVOL). Spolupráci se v řadě případů navázat nepodařilo (vyšší požadavek v objemu

pokračování na str. 3. »

názor diferencovaného a časově omezeného spolupůsobení při přírodních procesech. Aby bylo od počátku jasno, patřím k této druhé skupině, které jsou zbytečně podsouvány zistné důvody a je účelově přiřazována k „dřevařské loby“.

Park při svém vzniku v roce 1991 měl na co navázat - na chráněné pralesovitě zbytky a již dlouhodobě vesměs hospodářsky nevyužívané horské rašeliny (cca 10 tis. ha) a lesníky popsanou přirozenou strukturu pralesů. O dalším směřování na těchto plochách není zásadního rozporu. Naprostá většina parku má však charakter hospodářského lesa se změněnou strukturou porostů a v polohách cca pod 1000 m n. m. i změněnou dřevinnou skladbou, navíc 30 – 40 % plochy tvoří porosty ze semene neznámého původu (dle Hladilina). Z uvedeného je zřejmé, že hospodářský les nemá a nemůže mít náraz charakter parku mezinárodní charakteristiky a že přesun jeho částí do kategorie „bezzásahovosti“ je dlouhodobý proces a nelze ho administrativně, ani účelově uspěchat. Navíc, Světová organizace ochrany přírody (IUCN) systém bezzásahovosti nemá jako specifický požadavek kategorizace národních parků.

Vznik rozsáhlých holin a suchého lesa

Velmi frekventovanou otázkou ve veřejném tisku je otázka velkoplošných holin a suchého lesa v hraniční oblasti NP. Méně se již hovoří o příčinách jejich vzniku. Od velkoplošných holin zakládáných úmyslně již lesníci ustoupili téměř před 100 lety. V posledních cca 20 letech převládají v oblasti Šumavy při úmyslných zásazích maloplošné seče s převahou tvorby nového lesa ve stínu mateřského porostu.

Jak tedy vznikají rozsáhlé holé plochy nebo plochy suchého lesa v NP? Primárně kalamitami, především větrnými, a teprve sekundárně buď včasným nevyklizením poškozeného dřeva z lesa nebo jeho neprovedenou asanací při ponechání nezpracovaného dříví na místě v lese a následující kůrovcovou kalamitou v navazujících stojících lesních porostech. Takto vznikly rozsáhlé plochy řádově v tisících ha primárně v hraniční oblasti Bavorského NP (systém bezzásahovosti uplatňovalo vedení parku od roku 1983 a v návaznosti na to vedení NP Šumava v 90. letech). Rozhodnutí ministra životního prostředí v r. 2007 o nezpracování kalamity ve velkých objemech a na rozsáhlých plochách v I., ale i II. zóně NP, kde se dle zákonných předpisů má provádět asanace proti kůrovci, nejen koliduje se zákonem, ale s velkou pravděpodobností zakládá příčinu pro opakování procesu, který proběhl v oblasti Modravý a intenzivně probíhá v oblasti od Třístoličnicku až za vrchol Plešného do dalších částí parku, tedy vzniku rozsáhlých suchých porostů.

Bezprecedentním rozhodnutím ministra životního prostředí a Správy NP je ponechání údajně 135 tisíc m³ bez řádné asanace. Jedná se o rozsáhlé části v nejvyšších polohách NP, totálně rozvrácené kalamitou Kyrill. Je evidentní, že skutečný objem tohoto dříví je násobkem uváděného množství. Na tomto dříví došlo k obrovské gradaci kůrovce a jeho druhá generace dokončila svůj vývoj na stojících stromech v měsících září až říjen a tyto stromy opustila. Nárůst nových suchých kůrovcových stromů z letošního podzimu se pohybuje v desítkách tisíc m³. Důsledky tohoto rozhodnutí jsou alarmující z toho důvodu, že takový rozvoj kůrovce již nelze zastavit, neboť škody druhým rokem po kalamitě jsou na stojících stromech nejrozsáhlejší (možnost žíru na kalamitním dříví je již vyčerpána a kůrovec je soustředěn na stojící stromy). Rozsáhlé souvislé plochy mezi Třístoličnickem až okolím Plešného jezera jsou již nyní suchým lesem. Je velmi pravděpodobné, že celá tato oblast včetně přiléhajícího prostoru SRN a Rakouska bude během několika málo let prostorem zcela bez živého stromového inventáře se

všemi ekologickými a sociálními důsledky.

Přirozená obnova lesa v nadmořské výšce nad cca 1150 m je slabá, navíc tak rychlý rozpad porostů ji ani neumožňuje a tak tyto suťovité terény zůstanou téměř holé.

Nejvíce zavádějících informací je šířeno v tisku, a to i zástupci zodpovědných orgánů NP (viz článek „Není holina jako holina“, Lidové noviny 30.8.2007 – autor mluvčí NP Šumava R. Holub) o budoucím vývoji živého stromového patra na souvislých plochách rozpadajících se kůrovcových souší (Modrava). Na plochách nemůže přibývat počet nových živých jedinců smrku. Jedinci zde se vyskytující vznikli před odumřením porostů. Některé plochy zůstanou dlouhá desetiletí téměř holé a to i v NP Bavorský les. Circa dvě třetiny ploch na české straně byly uměle řídce podsazeny smrkem k pařezům ihned po odumření porostů v 90. letech a dnes se prezentují účelově jako přirozený přírůstek.

Vykonstruované jsou teorie vzniku lesa na ležících padlých souších (je to vhodný biotop až po 20 až 30 letech rozpadu, v té době však nebude v okolí k dispozici žádné semeno). Každý návštěvník parku včetně zážitkové trasy se může přesvědčit o tom, že tento způsob vzniku lesa je okrajový. Je zde zaměřován vývoj lesa ve stinném pralese (viz Boubín) a pod živým porostem s vývojem na volné ploše.

Národní parky – věc veřejná

Směřování národních parků je veřejným zájmem a proto je zcela legitimní aktivní účast samosprávy (obcí a regionů) na strategických rozhodnutích týkajících se rekreace, turistiky, rozvoje infrastruktury a to jak časově, tak věcně. Stejně tak je nezadatelným právem české vlády nebo parlamentu rozhodovat o kategorizaci parku nebo případně její změně. Strategická rozhodnutí v parcích nejsou tedy zásadně jen záležitostí MŽP a Správy NP, jak je často praktikováno, ale musí podléhat veřejné kontrole i s důsledky za učiněná chybná rozhodnutí. Vlastní věcné usměrňování lesních společenstev je již odbornou záležitostí s nezbytným podílem zástupců vědy, výzkumu i lesnické praxe na těchto rozhodnutích již ve fázi jejich tvorby. Jsem přesvědčen, že nelze bez usměrnění přejít v krátké době od hospodářského lesa (a tím naprostá většina NP Šumava byla – více jak 85 %) k vysokému podílu bezzásahového režimu dle návrhů MŽP.

Rozsáhlé souvislé plochy suchého lesa nejsou určitě tou cestou k cíli, neboť po krátkém čase (cca do 10 let) má klima na plochách charakter velkoplošné holoseče se všemi důsledky pro další funkce lesa. Způsob transformace původně hospodářského lesa v prostoru NP je jen v kompromisu požadavků oprávněně zainteresovaných na rozhodování, se zapojením úvah nejen ekologických a sociálních, ale i ekonomických.

V Srní proběhl 20. září tohoto roku seminář organizovaný Českou lesnickou společností a Občanským sdružením Šumava 21 za podpory Jihočeského kraje, LČR a pod záštitou MZE na téma „Šumava zelená střecha Evropy II“. Z příspěvků odborníků z ČR, SRN a Rakouska, které zde zazněly, si lze sestavit obraz problémů z celé oblasti hraničních smrčin těchto tří zemí.

Management Národního parku Bavorský les je v trvalém rozporu s převládajícím názorem občanů žijících v oblasti a nemá jeho podporu především proto, že nebyly dodrženy zásady péče o park dle zakládajícího nařízení v r. 1970 (přírodě blízké hospodaření s cílem dosažení lesa odpovídajícího přirozenému stavu). Namísto toho bylo prosazeno nezpracování kalamity z roku 1983 a ideologie nezásahování proti kůrovci vedla k suchému lesu mezi Luzným a Roklanem na základě porušování platných zákonných nařízení. Ideologie ponechat „přírodu přírodě“ a vytvářet divočinu cestou přírodních zón (totožné s bezzásahovými zónami v ČR)

V širokém okolí Plešného jezera převládají suché porosty až na státní hranici. Na snímku uprostřed pomník rakouskému spisovateli A. Stifterovi, známému svým vřelým vztahem k rodné Šumavě. Foto: Josef Vovesný

s podílem až 75 % je tolerována státní správou a podporována tiskem a angažovanými politiky i po rozšíření parku v roce 1997 na dnešních 24 tis. ha. Vlivem rozšíření kůrovce jsou dnes již opět rozsáhlé části suché a hynutí lesa rychle pokračuje. V současné době má Bavorský NP 4,5 tis. ha souvislých holých ploch. Tento nástin situace ukazuje, kde se naši odpovědní pracovníci za směřování NP učí a kam se v krátké době ve vysokohorských smrčinách dostaneme.

Další osud NP Šumava

Na otázku, zda chceme ještě pořád všichni zelenou Šumavu najdeme odpověď ve vyjádření současného ministra životního prostředí: „Tím největším problémem parku podle našeho názoru není kůrovec, ale smrkové monokultury a ... kůrovec nám vlastně paradoxně napomůže k rychlejší obnově a proměně druhové skladby lesů“. Ministr Bursík několikrát uvedl, že managament parku je vysoce odborná záležitost, kterou nelze řešit veřejnou diskusí za účasti neodborných kruhů, byť jsou jakkoliv ve věci zainteresované, například starostů šumavských obcí. K tomu jen na dokreslení několik doporučení a poznámek ze závěrů dvouclenné mise IUCN v NP Šumava v roce 2002:

- neřešit odborné problémy přes média,
- zřídit Radu NP jako nezávislý orgán,

Certifikace PEFC vstupuje do druhé etapy

Lesní hospodářství v České republice prochází v současné době nelehkým obdobím, kdy musí čelit mnohým změnám, ať již ekonomickým, legislativním, společenským i klimatickým. Prioritou všech lesníků však nadále zůstává snaha hospodařit s vlastním nebo svěřeným lesním majetkem tak, aby les přinášel svému majiteli nejen trvalý ekonomický prospěch, ale zejména, aby hodnocení hospodaření obstálo i z hlediska dlouhodobého.

Podpora trvale udržitelného hospodaření

Snad každý odborný lesní hospodář si přeje, aby jeho práce byla i po mnoha letech hodnocena jako úspěšná. Cestou, jak tohoto příznivého hodnocení dosáhnout, je obhospodařování lesů trvale udržitelným způsobem.

Podpora trvale udržitelného hospodaření v lesích v celém světě, podpora spotřeby dříví získaného v souladu s těmito zásadami a zamezení exploatačního využívání lesů byly hlavními myšlenkami při vzniku certifikačních systémů ve světě i u nás. Nejrozšířenější certifikační systém

- obce se mají podílet výrazně na rozhodování o NP,
- vést klíčovou debatu o zařazení parku do patřičné kategorie, která lépe odpovídá skutečným přírodním podmínkám,
- reálné riziko kůrovcové kalamity bylo některými vědci a ochránci podceněno. Zatímco byly závěry této mise v době ministra Libora Ambrozka a jeho náměstka Ladislava Mika bičem na tehdejší lesnické vedení parku, dnes se zjevně již do procesu rozhodování nehodí a proto se již nikde nepřipomínají.

Je zcela zřejmé, že směřování NP Šumava je v hluboké krizi, je třeba jasně formulovat nové cíle, věcné i ekonomické záležitosti musí být pod veřejnou kontrolou nezávislých odborníků, nezávislé státní správy a s účastí místní a regionální samosprávy na rozhodování.

Po odborné stránce vede cesta k cíli zeleným a nikoliv suchým lesem. Dobrým příkladem je hospodaření a přístup k ochranným lesům na rakouské straně hranice kláštera Schlagel (podsadby a důsledná asanace kůrovce). Bohužel některé plochy jsou vlivem nezasahování na české straně proti kůrovci již i zde holinami a stávají se i politickým problémem.

Ing. Josef Vovesný
odborný poradce SVOL
josef@vovesny.com

u nás je systém PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes). V České republice má lesnictví více než 200letou tradici a je na velmi vysoké úrovni, i proto se Česká republika stala jedním ze zakládajících členů systému PEFC.

Certifikace PEFC je v České republice prováděna prostřednictvím Českého systému certifikace lesů (CFCS – Czech Forest Certification Scheme). Systém CFCS byl uznán Radou PEFC poprvé v roce 2001 a certifikace jednotlivých žadatelů byla posuzována a při splnění podmínek udělována Sdružením vlastníků a správcůz lesních majetků v ČR (dále SVSLM ČR, popř. Sdružení-Žadatel). Posuzování jednotlivých žádostí, jejich kontrola, vydávání certifikátů a kontrola dodržování podmínek certifikace byla v této první etapě svěřena na základě smlouvy mezi SVSLM a Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem Národnímu certifikačnímu centru vytvořenému při tomto ústavu. Certifikáty byly vydávány na dobu 5 let.

Výsledky první etapy certifikace

Ukázalo se, že vlastníci a správci lesů v České republice hospodaří zodpovědně a s vědomím toho, že trvale udržitelné hospodaření je pro každý lesní majetek nejen ekonomicky nejvýhodnější, ale přímo nezbytné. Již v roce 2002, tedy v prvním roce fungování systému PEFC, se

k němu v ČR přihlásilo 422 majetků o celkové výměře přes 1 803 000 ha lesů, v závěru první etapy certifikace, v roce 2006, pak bylo zapojeno do tohoto systému 769

Přehled vlastnického složení lesních majetků certifikovaných v systému jakosti PEFC (stav k 31. 12. 2006)

Vlastnictví	Výměra lesa certifikovaného v PEFC	Počet vydaných osvědčení	Podíl
	ha		%
Státní	1 579 478	169	80
Měst a obcí	244 552	429	12
Fyzických osob	101 392	115	5
Ostatních právnických osob	50 483	56	3
Celkem	1 975 905	769	100

Zdroj: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky v roce 2006

Druhá etapa certifikace

S blížícím se koncem první etapy byla v roce 2004 ustavena pracovní skupina PEFC Česká republika, která zahájila zpracovávání kompletní nové dokumentace na další období. V úvahu byly brány všechny připomínky získané v průběhu prvního kola, komise pracovala na odstraňování rozdílných názorů na jednotlivé body certifikace a na vytvoření konsensu mezi jednotlivými zájmovými skupinami. Komisi vypracované znění standardů pak bylo předloženo zasedání Rady a Sněmu PEFC Česká republika, které je dne 23. 2. 2006 schválilo. Materiál byl následně předložen Radě PEFC v Luxemburgu, posouzen jejími konzultanty a poté dne 7. 12. 2006, na základě hlasování jednotlivých členů Rady PEFC, schválen. Otevřela se tak cesta k druhé etapě certifikace systémem PEFC v České republice.

Systém PEFC v současné době svým rozsahem více než 200 mil. ha certifikovaných lesů v celém světě získal prvenství v prosazování trvale udržitelného hospodaření v lesích prostřednictvím certifikace. Nejvíce lesních porostů je

vlastníků a správců majetků s celkovou výměrou 1 975 905 ha lesů, což je zhruba 75 % výměry lesů v ČR.

tímto systémem certifikováno v Kanadě (81 mil. ha), v USA (54 mil. ha) a ve Finsku (22 mil. ha), ale i v sousedním Rakousku (téměř 4 mil. ha) a Německu (více než 7 mil. ha). V čele PEFC Česká republika je nyní Dr.Bedřich Schwarzenberg, člen představenstva komory soukromých lesů Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL), administrativní podporu a funkci národního sekretáře pak vykonává Zuzana Brenesselová. Oficiálním sídlem sekretariátu PEFC je Školní lesní podnik ČZU v Kostelci nad Černými lesy. Při něm pracuje i mediální pracovní komise, jejímž hlavním úkolem je vytváření komunikační strategie, programu propagace, příprava propagačních materiálů a zvyšování povědomí odborné i laické veřejnosti o certifikaci systémem PEFC.

Druhá etapa certifikace vstoupila v platnost 1. října 2007. Výhodiskem k hodnocení jednotlivých žadatelů o certifikaci je norma CFCS 1002:2006. K 31. 10. 2007 byly podány žádosti od 731 vlastníků a správců lesních majetků s celkovou výměrou 1 936 913 ha.

Přehled počtu přijatých a schválených žádostí o certifikaci k 31.10.2007

	Druh vlastnictví				
	Státní	Obecní	Fyzické osoby	Jiné právnické osoby	Celkem
Přijato	191	397	100	43	731
Výměra ha	1 605 222	198 656	85 442	47 592	1 936 913
Schváleno	174	369	94	33	670
Výměra ha	1 546 504	180 536	76 649	42 086	1 845 774

Zdroj: UHÚL Brandýs nad Labem

Při výměře lesů v ČR cca 2 700 tis. ha a 60% podílu státních lesů je zřejmé, že prakticky veškerý státní lesní majetek je certifikován systémem PEFC. U obecních resp. městských lesů byly podány žádosti na necelých 50 % rozlohy, u fyzických osob asi na 8 % rozlohy všech lesů v soukromém vlastnictví. U soukromých lesů je však nutno brát v úvahu rozdrobenost vlastnictví, kdy naprostá většina soukromých vlastníků má les do výměry 2 ha. U takto malých vlastníků je samozřejmé, že i když vlastník dodržuje veškerá pravidla trvale udržitelného hospodaření ve svých lesích, není pro něho vlastnictví certifikátu prioritou.

Mezi jiné právnické osoby jsou zahrnuty např. školy, výzkumné instituce apod. Zatímco v první etapě byl administrativní stránkou certifikace pověřen UHÚL Brandýs nad Labem a náklady na certifikaci hradil soukromým vlastníkům stát (LČR a VLS náklady hradily ze svých rozpočtů), ve druhé fázi bude provádět administrativní úkony samo SVSLM ČR (UHÚL pak nezbytná venkovní šetření) a náklady na certifikaci si nově hradí i nestátní vlastníci. Poplatek za certifikaci lesů byl stanoven ve výši 2 Kč/ha/rok.

V procesu certifikace je zapojena i certifikační firma BVC CR s. r. o., která jako organizace akreditovaná k provádění certifikací trvale udržitelného hospodaření v lesích prováděla recertifikační audit, tedy posuzovala shodu celého systému s požadavky dokumentů CFCS 1002:2006.

fikace spotřebitelského řetězce (C-o-C), tedy pro to, aby produkty ze dřeva mohly být označovány logem PEFC. Pro zákazníky - spotřebitele výrobků je pak toto logo symbolem toho, že výrobek pochází ze dřeva z lesů obhospodařovaných trvale udržitelným způsobem.

Účast v procesu certifikace a obdržení osvědčení je důkazem zodpovědného přístupu každého vlastníka ke svému lesu a toho, že v daném lese je hospoda-

Logo PEFC

Úspěšní držitelé osvědčení o účasti v certifikaci lesů nebo certifikátu spotřebitelského řetězce dřeva C-o-C mohou požádat o vydání loga PEFC, kterým poté mohou označovat své výrobky a dokumenty spojené

řeno v souladu se současnými vědeckými poznatky z oblasti ekonomické, ekologické i sociální. Proto SVOL, obdobně jako jeho partnerská sdružení vlastníků lesů v zahraničí, podporuje certifikaci lesů systémem PEFC a svým členům hodlá v příštím roce část poplatku za certifikaci kompenzovat.

Ing.Petr Jelínek
odborný poradce SVOL
jelinek.petr@klikni.cz

s výrobkem, propagační a firemní materiály, informační tabule apod.

Žádosti o vydání loga přijímá a podrobnosti o licenčních podmínkách k jeho používání Vám sdělí:

PEFC Česká republika

Česká zemědělská univerzita
Školní lesní podnik
Nám. Smiřických 1
281 63 Kostelec nad Černými lesy
tel.: 722 705 325, www.pefc.cz

Úspěšný start společného obchodu se dřívím SVOL

dokončení ze str. 1.

ze strany odběratele, nabídka nižší ceny oproti aktuální tržní ceně, požadavek speciálního sortimentu apod.), přesto jednání s jednotlivými odběrateli pokračují. Aktuální situace na trhu (nadbytek, nedostatek dříví) může vést k dohodě s dalšími odběrateli na rok 2008, ale i během roku.

Přetrvávající problémy

Koordinace společného obchodu vyžaduje podrobné sledování vývoje obchodu se surovým dřívím, ale i s produkty a výrobky ze dřeva (publikace, statistiky, semináře) především v Evropě, ale i ve světě. Zástupce SVOL proto samozřejmě nemohl chybět na celostátním semináři „Dřevařský průmysl v ČR – současný a budoucí vývoj“, konaném v Brně 1.11.2007. Diskutovány byly otázky pilařského průmyslu (inovace, export surového dříví), papírenského průmyslu, dřevostaveb, ekonomiky dřevařského průmyslu a propagace dříví jako obnovitelné suroviny, apod. Opět zde byla přednesena otázka těžebních možností dříví v ČR a velmi závažný příspěvek ing. Janáka z Lesnické a dřevařské fakulty v Brně k elektronickému měření dříví (Kritika Doporučených pravidel pro měření a třídění dříví v ČR 2008 z hlediska nestanovení normativního postupu elektronického měření dříví, speciálně ve vztahu k systému D3).

Pokud jde o těžební možnosti jednotlivých firem nestátních lesů, ty jsou v střednědobém horizontu (10 – 20 let) optimalizovány a vykazují stabilní výši (mimo úvahy stojí těžby v drobných lesích, rozsah cca 10 % výměry lesů ČR – SVOL zde nemá podklady, neboť nejsou vesměs jeho členy). Závazný ukazatel celkové těžby v ČR není

až na ojedinělé výjimky u jednotlivých LHC dosud překračován.

V režimu LHP je v ČR aktuálně certifikováno téměř 2 mil. ha lesů, (nepřekročení zákonného ukazatele celkové těžby patří k základním kritériím). Dle údajů Zprávy o stavu lesního hospodářství nepřekročila v roce 2005 celková těžba dřeva v ČR 15,6 mil. m³ a je tudíž zásadní otázkou, zdali skokové zvýšení celkové těžby téměř o 2 mil. m³ ročně, realizované především ve státních lesích, v letech 2006 a 2007 je trvale udržitelné.

S připomínkami ing. Janáka ke stávajícímu systému elektronického měření dříví v ČR, z něhož vyplývají pro vlastníky lesů ztráty, korespondovaly i nejzásadnější příspěvky v diskusi na semináři ke společnému obchodu nestátních vlastníků lesů dne 16.11.2007 v Žďáru nad Sázavou. Poukazovali přitom na to, že ve vědeckých pracích zvláště po roce 2000 bylo prověřeno a znovu potvrzeno, že:

- měření průměru průměrkou s přesností na mm je přesné (odpovídá volumetrickému),
- měření elektronické D2 je v objemu v mezích 0,5 % od měření průměrkou,
- měření elektronické D3 podhodnocuje v objemu o 3 – 7 % oproti měření průměrkou.

U vědomí těchto skutečností nebyly při aktuální revizi „Doporučených pravidel měření surového dříví v ČR 2008“ v tomto směru přijaté žádné změny a otázka objektivního měření dříví tak dále trvá v neprospěch obchodních vztahů vlastníků-odběratel.

Ing. Josef Vovesný
odborný poradce SVOL
josef@vovesny.com

Snížení stavů zvěře vyřeší pokuty a odstřel v prezimovacích obůrkách?

V minulém čísle Zpravodaje jsme vás informovali o Národním lesnickém programu II a o našich představách jaký bude další osud připraveného textu. Bylo příjemným překvapením, že téměř vše, na čem se účastníci pracovní skupiny dohodli, bylo oběma ministerstvy akceptováno až na jedinou výjimku, a to myslivost.

V návrhu NLP II se konstatuje, že podmínkou využívání přírodě bližších postupů hospodaření a snížení nákladů na ochranu proti škodám zvěře je redukce stavů spárkaté zvěře. Základním předpokladem k dosažení tohoto cíle je stanovení druhů zvěře v honitbě a plánování výše odlovu podle míry poškození lesních porostů; je třeba zcela opustit dosavadní nefunkční systém odvození plánu lovu podle nepřesného, mnohdy fiktivního jarního sčítání zvěře. Mezi dalšími opatřeními požaduje návrh NLP II zvýšení práv a postavení vlast-

níků honebních pozemků, objektivní vyhodnocování škod zvěří a doporučuje zvážit úpravu minimální výměry vlastních i společenstevních honiteb.

Z pohledu vlastníků lesů jde o požadavky minimální, na které jsme přistoupili pouze v zájmu dosažení kompromisu. Museli jsme ustoupit od návrhu na zásadní snížení výměry vlastních honiteb i např. od možnosti odstřelu trofejové zvěře v honitbách, kde chov příslušného druhu není plánován (co nosí paroží, lesu zřejmě neškodí).

Ministerstvo zemědělství sice připouští, že početní stavy spárkaté zvěře neodpovídají potřebám lesního hospodářství, zemědělství a ochraně přírody, současně však odmítlo všechny návrhy NLP II a trvá na stanovisku, že dosavadní legislativu na úseku myslivosti není třeba měnit, jen ji důsledně využívat. Po zatím neúspěšných

jednáních se zástupci ministerstva životního prostředí, které hájí společně dohodnutá opatření, vydalo MZe doporučení orgánům státní správy myslivosti jak v rámci platné legislativy postupovat, aby bylo možno dosáhnout redukce spárkaté zvěře. Mezi jiným doporučuje povolit výjimky ze zakázaných způsobů lovu (včetně odstřelu v odchyťových zařízeních a přezimovacích objektech), ukládání pokut za nesplnění plánu lovu i zákaz přikrmování zvěře mimo dobu nouze. Veškerá doporučení jsou časově omezena, nejdéle do konce března příštího roku. Ve stejném smyslu nám odpověděl i náměstek ministra Karel Trůbl na dopis, ve kterém jsme žádali ministra Gandaloviče o respektování hlavních zásad konsensuálního návrhu NLP II jak problém snížení stavů zvěře a škod na lesních kulturách řešit.

Toto stanovisko představitelů ministerstva zemědělství považujeme za nepřijatelné z několika důvodů. Především popírá smysl mnohaměsíční práce expertní skupiny, která za přítomnosti a spoluúčasti zástupců MZe návrh NLP II připravovala; tím se otevírá nebezpečí, že řada dalších zúčastněných stran zpochybní jiné kompromisní dohody. Hodnota dosaženého konsensu mezi krajními stoupenci ekologických hnutí s vlastníky lesa a podnikateli i zástupci výzkumu a lesnických škol nebyla dosud doceněna a bylo by neodpustitelnou chybou ji porušit a znehodnotit.

Zcela konkrétním důkazem proti názoru ministerstva zemědělství je skutečnost, že během pěti let platnosti současné právní úpravy došlo k dalšímu zvýšení jarních kmenových stavů zvěře – a to i při zvýšených odstřelech (viz Zpráva o stavu lesního hospodářství v ČR za rok 2005), ačkoliv problém škod a redukce stavů zvěře je trvale znám a stále připomínán. Znamená to, že legislativa je buď principiálně špatná, nebo je zneužitelná a zastánci myslivosti ve státní správě i myslivci samými zneužívaná. V konečných důsledcích jsou oba případy totožné a dokazují oprávněnost požadavku na její změnu.

Snaha o zvýšení práv vlastníků honebních pozemků je reakcí na současné rozsáhlé a nadbytečné pravomoci orgánů státní správy, které zasahují i tam, kde by přímá dohoda obou zúčastněných – vlastníka honitby a jejího uživatele – problém rychle vyřešila. Jeden příklad za mnohé. Proč je nutné žádat orgán státní správy o souhlas k odstřelu zvěře, jejíž chov si vlastník honitby nepřeje, není zde plánován, ani zde není žádoucí? V této souvislosti je třeba i připomenout až neuvěřitelné administrativní zatížení myslivosti. Jde zřejmě o jedno z posledních reziduí státního plánovaného hospodářství, které je navíc postaveno na zcela nereálných základech. Zlomyslná spárkatá zvěř – zejména muflon – zásadně nerespektuje hranice honiteb, jelení zvěř bývá v době říje a lovu úplně jinde než v měsících jarního sčítání. Podrobné plánování optimálních stavů a odlovu podle věkových tříd je problematické v oborách, ve volných honitbách je spíše absurditou.

Je smutné, že představitelé našeho ministerstva tak důsledně hájí u nás dosud vžitě zásady socialistické myslivosti a zavírají oči před zkušenostmi našich západních sousedů. V Německu a Rakousku kultury neoplocují a chemickou či individuální mechanickou ochranu používají jen výjimečně. Zvěř se nepokouší sčítat, pokud zjistí nepřiměřené poškození sazenic či náletu, zvýší se odstřel. Spárkatou zvěř lze lovit i na společných honech; minimální výměry vlastních honiteb se v jednotlivých spolkových zemích liší, všude se však pohybují okolo 100 hektarů. Jiná cesta bezpochyby k snížení stavů spárkaté zvěře nepovede. Pokud se nepoučíme, budeme o škodách zvěří, snížení nákladů a zvýšení konkurenceschopnosti lesního hospodářství, změně druhové skladby našich lesů a zvýšení biodiverzity diskutovat dalších padesát let.

Ing.Ctibor Záruba
tajemník SVOL
zaruba.c@seznam.cz

Ilustrační foto: Marek Kohout

Jak se zvyšují ceny dřeva v ČR?

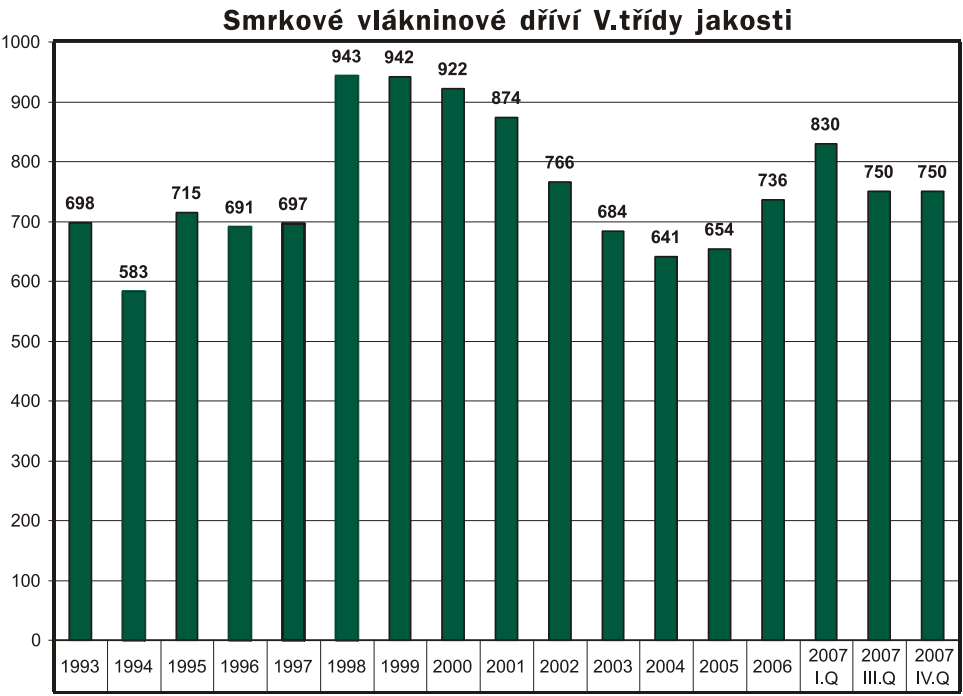
Většina zastupitelů obcí si každým rokem před tvorbou návrhu rozpočtu obce na další rok láme hlavu, zda hospodaření v jejich obecních lesích je dostatečně efektivní. Jelikož tržby za dříví jsou u většiny obecních majetků hlavním zdrojem příjmů, změny v cenách dříví zcela zásadně ovlivňují i výnos z lesního majetku.

Vzhledem k téměř neustálému zvyšování cen řeziva a vzhledem k cenám pilařské kulatiny v I. Q roku 2007 se mnohý nezasvěcený může domnívat, že i výnosovost lesního majetku by se měla úměrně zvyšovat.

Z údajů Českého statistického úřadu jsem vybral údaje o průměrné ceně nejdůležitějších sortimentů surového dříví – smrkové pilařské kulatiny a smrkové vlákniny za roky 1993 až 2006. Údaje

jsem doplnil o ceny, za které jsme u naší organizace realizovali prodej v prvním, třetím a čtvrtém čtvrtletí roku 2007.

Počínaje rokem 2004 dominantní zpracovatelé surového dříví k nelibosti SVOLu a dalších nestátních vlastníků lesa prosadili za účinné podpory státního podniku LČR, že měření a třídění dříví se neprovádí dle ČSN 480055 a 480056, nýbrž dle „Doporučených pravidel pro měření a třídění dříví v ČR“. Tato změna je výhodná pouze pro odběratele, neboť umožnila zpřísnění požadavků na kvalitu dodávaných sortimentů surového dříví. Po porovnání kritérií zařazení smrkové pilařské kulatiny dle ČSN a Doporučených pravidel lze dovodit, že pilařská kulatina zařazená dle ČSN jako III. A odpovídá zařazení dle Doporučených pravidel do III.C !!!

Jaké lze odvodit závěry z přiložených grafů?

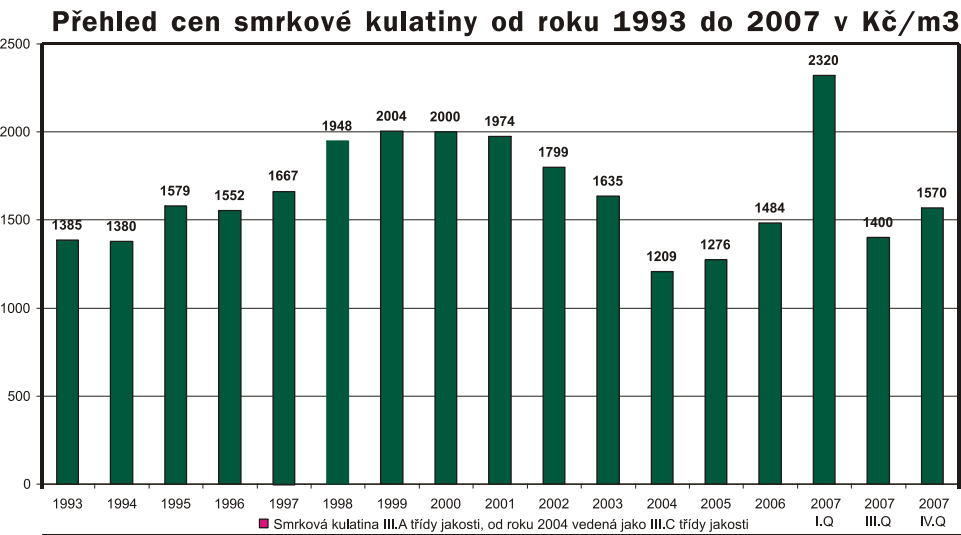
1. Ceny smrkové kulatiny se s výjimkou I. Q roku 2007 pohybují na úrovni roku 1995. Je k zamyšlení, jaká úsporná opatření by naše rodiny byly nuceny přijmout, kdybychom za příjmy naší rodiny dosažené v roce 1995 měli hradit výdaje rodiny v současné době.
2. V porovnání s obdobím 1998 až 2001 je cena smrkové kulatiny nižší v průměru o 400,- Kč/m³, tj. nižší o 25 %!
3. Ceny smrkové kulatiny dosažené v I. Q roku 2007 neodpovídaly dlouhodobým trendům zpeněžení smrkové kulatiny,

ačkoliv bychom si to přáli. Přiblížení k těmto cenám může nastat teprve v případě, že státní podnik LČR bude moci využívat svůj vliv na dodavatelsko-odběratelské vztahy.

4. Ceny smrkové vlákniny se s výjimkou I. Q roku 2007 pohybují na úrovni roku 2002.

5. V porovnání s obdobím 1998 až 2000 je cena smrkové vlákniny nižší v průměru o 200,- Kč/m³, tj. nižší opět o 25 %!

Ing. Roman Šimek
ředitel Správy lesů města Olomouce
předseda Severomoravského regionu SVOL
simek@lesyol.cz

K Doporučeným pravidlům 2008

„Již pátým rokem jsou při výrobě jednotlivých sortimentů dříví a obchodování s nimi používána Doporučená pravidla pro měření a třídění dříví v České republice. Jejich uplatnění se pozitivně projevilo ve zlepšení obchodní vztahů,“ tolik na úvod z Doporučených pravidel pro měření a třídění dříví v České republice 2008.

K jednotlivým podstatným změnám v DP

Kapitola 1 Úvodní ustanovení	Bez výrazných změn
Kapitola 2 Pokyny pro výrobu	Bez výrazných změn
Kapitola 3 Jakostní třídění dříví	Bez zásadních změn, pouze pozor na křivost kulatiny v celých délkách – je řešena v rámci kapitoly 6.3 slovně
Samostatná tabulka týkající se agregátní hmoty v IV. jakosti byla zrušena. Především s ohledem na snížení průměru čepové tloušťky u pilařské kulatiny, v souladu s novými technologickými možnostmi pořezových linek se zařazeným sekacím a kotoučovým uzlem.	
Kapitola 4 Dřeviny, názvy a zkratky	Bez výrazných změn
Kapitola 5 Měření speciálními stroji	Nově vložena. Poskytuje základní přehled o problematice harvestorů a manipulátorů
Kapitola 6 Měření ruční a elektronické	Navíc popsáno elektronické měření, přidána kapitola záznam o přejímce, kontrola přejímky, měřidla a jejich kontrola
Kapitola 7 Hromadné měření	Doplněno o hmotnostní přejímku, převodní koeficienty
Kapitola 8 Dezintegrované dříví	Nově vložena.
Terminologie doplněna o anglickou a německou mutaci.	
Obrazová příloha byla rozšířena a zpřehledněna. Výpovědní hodnota fotografií se značně zlepšila.	

Z podnětu státního podniku LČR, Společenstva dřevozpracujících podniků (SDP), Svazu zaměstnavatelů dřevozpracujícího průmyslu, Sdružení podnikatelů v lesním hospodářství při Agrární komoře (SPLH) a České asociace podnikatelů v lesním hospodářství (ČAPLH) zasedala dne 12. 7. 2006 v Hradci Králové pracovní skupina pro revizi Doporučených pravidel. K jednání byli tentokrát přizváni také dodavatelé, mezi nimi i SVOL. Došlo k ustanovení jednacího řádu a zástupců jednotlivých organizací. Všichni zúčastnění se shodli na nutnosti revize stávajících Doporučených pravidel. Koordinátorem skupiny byl zvolen ing. Jiří Filippi. Dalších jednání se účastnili pověřené osoby ČAPLH, SDP, SPLH, Hradecké lesní dřevařské společnosti, SET Ždírec, CEEWOOD, Wood&Paper, akciové společnosti JCL, společnosti Nezávislá přejímka, Lesů ČR, VLS a obou lesnických a dřevařských fakult. Za SVOL byli účastní na jednání pověřeni ing.Jiří Procházka, Radomír Charvát (v zast. ing. Petra Bláhy).

Princip revize

Revize byla posléze fakticky nastavena v systému hodnocení jednotlivých kapitol stávajících pravidel. Daná skutečnost byla konfrontována s požadavky jednotlivých svazů a zástupců organizací. Původní usnesení o hlasování ve smyslu přijetí či odmítnutí navrhovaných změn v kapitolách stávajících pravidel byla na podnět zpracovatelů změněna v systém široké diskuse. Nemožnost vzájemné dohody mezi zpracovateli a dodavateli přesto vyústila v jediné hlasování o změnách, a to v rámci navrhovaných změn tabulkového systému třídění dřevní hmoty pilařské kulatiny III. třídy BO a SM. SVOL byl v tomto ohledu přehlasován v neprospěch navrhovaných změn. S ohledem na, především zpočátku, váhavý postoj LČR byl mnohdy rovnovážný poměr sil mezi zpracovateli a dodavateli vychýlen ve prospěch zpracovatelů. Obecný trend zpracovatelů k ještě tvrdšímu nastavení jakostních znaků u komodit především pilařské kulatiny jehličnaté byl nakonec zastaven za cenu setrvání na současném stavu, s kosmetickými úpravami ve prospěch dodavatelů (např. tzv. boule u třídy B borové pilařské kulatiny).

Elektronické přejímky a stanovisko SVOL

Mimo zadavatelů revize Doporučených pravidel sehráli významnou úlohu při jejím zpracování velcí zpracovatelé na území ČR. Zatímco systém váhové přejímky byl přijat jako vhodná forma doplnění stávajících pravidel bez výhrad dodavatelů, s ohledem na faktické převzetí dlouhodobě zaužíva-

ného stavu, systém elektronické přejímky a kvalifikace vad při elektronické přejímce, zvláště u firmy SET, byl ze strany dodavatelů podrobován neustálým výhradám. Snaha o zásadní změnu u elektronického systému určení objemu dříví jednoznačně narazila na absenci patřičného právně závazného podkladu na území ČR. Vazba

na rakouský a navazující trh s řezivem u většiny producentů jehličnatého řeziva způsobila ochotné převzetí rakouského systému elektronického stanovení objemu dříví vycházejícího z normy ÖNORM 1021. Systém výpočtu středního průměru kmene dvojnásobným zaokrouhlením naměřeného průměru směrem dolů a stanovení měřítka v středu vypočteném z celkové a nikoli jmenovité délky výřezu tak zcela legální formou vede k „podměření“ středového průměru a následnému zmenšení objemu výřezu oproti hodnotě stanovené ručním měřením v lese, nebo měřením Huberovou metodou.

V tomto ohledu zástupci SVOL upozornili i na jiné způsoby elektronického měření středního průměru kmene a následného stanovení objemu. Jednalo se o metodu FSÜ provozovanou na německých pilách s kapacitou rovnající se provozům SET nebo MM Paskov, která svou podstatou vychází z ručního měření v lese. Za předpokladu technologické kázně dosahuje tato metoda 100 % naměřené hodnoty v lese. Ani srovnávací měření na vzorku cca 100.000 plm dřevní hmoty mezi rakouskou a německou metodou, poukávající na nedostatky rakouské metody, nedokázalo odběratele přesvědčit o nastalém problému a naopak bylo označeno za marketingový tah německých firem.

Současný stav „legislativní nouze“ by měl být ale v dohledné době vyřešen spoluprací LDF Brno a Nezávislé přejímky ve smyslu vypracování závazné metodiky kalibrace měřících zařízení a posléze i stanovení jednotného způsobu elektronického měření dříví na území ČR. Rozhodně se ale nejedná o horizont měsíců. Výsledkem pro subjekty SVOL zůstává tedy přijetí jednoho z cca 24 způsobů elektronického měření dříví na území ČR vycházejícího ale koncepčně z rakouské normy, anebo změny struktury odběratelů, což v mnoha případech není reálně možné. SVOL každopádně vyjádřil ochotu k účasti na dalších jednáních o elektronické přejímce dříví.

Do jisté míry monopolní postavení velkých odběratelů jehličnaté pilařské kulatiny na území ČR jim tak za stávající situace vložilo do rukou mocný nástroj vytváření vlastních pravidel pro obchodování zvláště jehličnatého dříví na svých pilách, který nerespektuje zatím ještě stále platnou normu ČSN 480055. V případě neochoty přijmout podmínky Doporučených pravidel nebo vlastních systémů hodnocení kvality dříví jednotlivých pil vycházejících z kombinace ČSN, rakouských uzancí, Doporučených pravidel a jiných norem nezbyvá vlastníkov, nebo jeho zástupci, než vyjednávat s odběrateli o změnách vůči nabízeným pravidlům a „dohodnout se jinak“. Snaha

LČR jakožto největšího vlastníka lesů v ČR a zároveň i přímého nebo nepřímého dodavatele dříví v ČR o vytvoření českých-rakouských uzancí pod názvem Doporučená pravidla, která budou nástrojem respektujícím vývoj na trhu se surovým dřívím a podkladem pro jeho obchod se dřevem, se tak obrací v konečném důsledku proti němu samému. Výsledný materiál obratně kombinuje především představy zpracovatele.

Konečné odmítavé stanovisko SVOL k nové verzi Doporučených pravidel v sobě odráží zásadní rozpor mezi původně deklarovanou revizí a následným faktickým pouhým doplněním. Je ale neocenitelnou zkušeností pro další jednání, která ohledně Doporučených pravidel 2008 jistě v budoucnu ještě nastanou.

*Ing.Petr Bláha
LDO Vysoké Chvojno s.r.o.
ld.odbyt@seznam.cz*

Příručky Doporučených pravidel 2008 jsou členům SVOL k dispozici na ústředí v Pelhřimově, budou distribuovány na členských schůzích regionů, po telefonické domluvě můžeme zaslat i poštou. Ostatní zájemci si mohou pravidla objednat u Nakladatelství a vydavatelství Lesnická práce. (pozn. redakce)

Podzim ve zkratce

14. srpna zasedal v Pelhřimově Republikový výbor SVOL. Zabýval se dalším postupem SVOL po zamítnutí senátního návrhu zákona o přechodu věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí, rozšiřováním národního seznamu Nature 2000, podmínkami poskytování dotací z Evropského zemědělského fondu rozvoje venkova a situací ve společném obchodě s dřívím. Členové výboru diskutovali také o návrzích výzkumných úkolů pro nově založenou Českou technologickou platformu lesního hospodářství. Z pohledu SVOL by se měla zaměřit zejména na vyhodnocení funkčnosti stávajícího systému státní správy lesů, vyhodnocení aspektů ovlivňujících sdružování různých forem vlastnictví lesa za účelem společného hospodaření, posouzení vlivu současných požadavků ekologických aktivit na ekonomiku vlastníků lesů v budoucnu a vyhodnocení očekávaného klimatického vývoje ve střední Evropě s ohledem na změnu druhové skladby lesů. Novými členy SVOL byly potvrzeny Lesní družstvo Chraňbož, Obec Javor a Obec Veselá. O ukončení členství k 31.12.2007 požádala Obec Malhostovice.

30. srpna uspořádala Regionální organizace SVOL ve východních Čechách společně s Městskými lesy Vysoké Mýto, Českou lesnickou společností a Českou jednotou lesnickou odborný seminář Zvyšování druhové pestrosti lesů. Setkání lesníků v regionu se konalo u příležitosti stého výročí první lesnické exkurze ČJL do vysokomýtských lesů a těšilo se hojně účasti. Akci zahájil starosta města Vysoké Mýto, k její odborné úrovni významnou měrou přispěla vystoupení tamějšího lesního rady, zástupců ČZU v Praze, ÚHÚL, MŽP, LČR a předsedy východočeského regionu SVOL Radomíra Charvát. 30. srpna se konala pracovní schůzka mediální komise a pracovní skupiny PEFC ČR, kde má i SVOL své zastoupení. Cílem těchto pracovních orgánů je vytvoření komunikační strategie a programu propagace PEFC. Součástí záměru je edice

nových informačních letáků pro vlastníky lesa, zpracovatele dřeva i koncové uživatele a v září t.r. znovu obnovené vydávání vlastního newsletteru s informacemi o aktivitách PEFC ČR a vývoji certifikace u nás i v zahraničí. Jeho elektronická verze je k dispozici na internetových stránkách www.pefc.cz

6. září přijal delegaci PEFC ve složení Bedřich Schwarzenberg, František Kučera, Pavel Indra náměstek ministra životního prostředí František Pelc. Diskutovalo se o pozici certifikačního systému PEFC v ČR a v Evropě, zajištění rovnocenného postavení se systémem FSC a případné finanční spoluúčasti ministerstva na financování propagace PEFC. Pan náměstek vyjádřil zájem seznámit se s novými směrnici PEFC a vyslat na jednání odborné komise Sdružení Žadatel zástupce ministerstva v roli pozorovatele. Všichni přítomní se shodli na nutnosti řešit budoucí spolupráci obou certifikačních systémů hospodaření v lesích. Její obrysy by mělo přinést společné jednání představitelů PEFC a FSC za účasti MŽP i MZe.

11. září provedli členové Revizní komise SVOL revizi hospodaření organizace ke dni 31. 8. 2007. Ta spočívala v kontrole toku finančních prostředků, plnění jednotlivých rozpočtových položek a výhledu do roku 2007, namátkové fyzické kontrole účetních dokladů a revizi pohledávek a závazků. Nebyly shledány nedostatky. Úsporu ve výdajích vykazují akce realizované v regionech, právní a poradní služby a mzdové náklady.

11. září se konala členská schůze Severočeského regionu. Úvodem byla stručně zhodnocena dvouletá exkurze na obecních a soukromých majetcích v imisních partiích Krušných hor, pořádaná regionem v květnu t.r. Poté následoval informační blok předsedy regionu Pavla Filipa o hlavních tématech srpnového zasedání Republikového výboru a jednalo se o možném řešení problémů spojených s opětovným oddalováním poskytování dotací pro hospodaření v lesích, které bolestně dopadá na ekonomiku příspěvkových organizací hospodařících v Krušných horách, jež jsou na dotacích závislé v 70-80 % objemu rozpočtu.

Ve dnech 17. a 18. září proběhly v Písku a v Olomouci semináře k možnostem čerpání dotačních prostředků na lesnická opatření Programu rozvoje venkova na období 2007-13. Zájem ze strany potenciálních uchazečů o dotace z Evropského zemědělského fondu rozvoje venkova (EAFRD) byl značný. Jednalo se o vůbec první odbornou akci zaměřenou na konkrétní pravidla dotací na pořízení lesnické techniky a obnovu infrastruktury. Zejména účastníci semináře v Písku neskrývali své rozladění nad jejich nepří-

Seminář v Olomouci zahájil náměstek primátora Svatopluk Ščudlík

praveností. Definitivní verze pravidel nebyla v té době ještě schválena, takže přednášky lektorů neměly závazný charakter. Během jednání vyvstala řada dalších otázek a sporných bodů, které se podařilo i díky SVOL vyřešit ještě před vyhlášením příjmu žádostí ke spokojenosti žadatelů – např. prokazování výměry majetku u naku- pu lesní techniky a katastrovaných a nekatastrovaných lesních cest.

17. října přijal náměstek ministra životního prostředí předsedu a tajemníka SVOL. Jednání probíhalo za účasti našeho právníka a ředitele SŠLP Křtiny. Hlavním tématem byl nesouhlas SVOL s návrhem novely zákona o ochraně přírody a kraji-

ny, zejména v bodě posuzování hospodářských plánů a osnov podle kritérií SEA, vyhláška o poskytování náhrady za ztížení hospodaření na lesních a zemědělských pozemcích a požadavek na zařazení SVOL mezi připomínková místa Zásad managementu druhů v evropsky významných lokalitách Natury 2000.

▪ 31. října se uskutečnilo za účasti SVOL jednání poradní komise Českého statistického úřadu pro statistiku cen surového dříví. Podnětem pro jednání byly změny v obchodní politice LČR a probíhající diskuse o složení respondentů vykazujících ceny surového dříví. I nadále bude pro sledování cen u vlastníků lesů dle současné metodiky ČSÚ zachována lokalita odvozní místo, vypočtené indexy a ceny budou publikovány v současné podobě. Ve spolupráci s ČAPLH zpracuje ČSÚ statistiku cen zvláště pro podnikatele v LH, její výsledky budou předloženy komisi na podzim 2008, zatím nebudou veřejně publikovány.

▪ 6. listopadu se konal seminář „Výchova mladých lesních porostů“, pořádaný regionálním sdružením SVOL Středočeského kraje ve spolupráci s VÚLHM, výzkum-

Venkovní část semináře k výchově mladých lesních porostů zahájil Miroslav Pacovský. Foto: Lenka Pacovská

nou stanicí Opočno. Přednášky pracovníků VÚLHM o efektu výchovy na plnění produkční funkce lesních porostů hlavních hospodářských dřevin, o ekologických efektech výchovných sečí a modelech porostní výchovy hlavních hospodářských dřevin se setkaly s velkým ohlasem a byly doprovázeny bohatou diskuzí. Součástí semináře byly praktické venkovní ukázky na lesním majetku obce Chocerady s vyznačením jedinců určených k odstranění na vytýčených zkusných plochách, ale i faktickým provedením výchovného zásahu ve smrkovém porostu. Seminář doplnily ukázky použití nově registrovaného repelentního přípravku proti okusu zvěří STOP-KUS a předvedení terénních automobilů TOYOTA.

▪ 8. listopadu proběhlo v Pelhřimově zasedání Republikového výboru SVOL. Jeho členové věnovali hlavní pozornost úpravám Národního lesnického programu ze strany MZe zejména v části věnované myslivosti, aktuálnímu průběhu 2. fáze certifikace PEFC, otázkám Natury 2000 a výsledkům jednání s náměstkem ministra životního prostředí, zprávě Revizní komise z kontroly hospodaření SVOL provedené dne 11. září, předběžným výsledkům hospodaření za rok 2007 a zvažovanému zapojení SVOL do programu LIFE+. Diskutovalo se též o jednání SVOL se zástupci majetkové komise Svazu měst a obcí dne 1.11. v Olomouci ohledně přípravy zákona o navrácení některých lesních majetků obcím a církevních restitucích. Novými členy SVOL byli potvrzeni: ing. Jan Brabec, ing.Vratislav Mareš, Obec Klenová a Město Radnice. O ukončení členství požádala Obec Plískov a Obec Nesovice.

Marie Růžková
tajemnice SVOL
info@svol.cz

zaměřených k hospodaření v lesích a optimalizaci výnosů. Několik členů uvedlo, že je třeba zlepšit informování veřejnosti ze strany SVOL o problémech středních a malých vlastníků, zlepšit metodickou pomoc pro hospodaření na malých výměrách a zintenzívnit prezentaci činnosti SVOL u dalších vlastníků nestátních lesů a získávat je pro členství. Nedobré osobní zkušenosti byly důvodem požadavku několika respondentů na vypracování seznamu dlužníků a upozornění na klíčky ve správním řízení a postojích státních orgánů, které mohou vlastníkům znemožnit účinnou argumentaci a obranu proti navrhovaným změnám např. v oblasti Natury 2000 a ochrany přírody vůbec.

K návrhům, které sice zazněly jednotlivě, ale mohou být pro Republikový výbor, který se výsledky ankety bude zabývat, velmi inspirativní, patří např. sledování cen dřeva a vytvoření indexu cen v rámci SVOL, zhodnocení efektivnosti hospodaření na majetcích, větší angažovanost pro změnu zákona o myslivosti či vytvoření širší lesnické platformy za účelem celkového zvýšení prestiže lesního hospodářství společně s LČR.

Co rozvíjet?

Na otázku, kterým směrem by se měl SVOL a jeho činnost dále rozvíjet, vybralo z navržených možností 60 % respondentů potřebu rozšířit aktivity v komunikaci s veřejností a prezentaci nestátního lesnictví. 55 % uvedlo, že je vhodné prohloubit informační, poradní a publikační činnost SVOL, 51 % by chtělo rozšířit společný obchod se dřevem a 45 % se vyslovilo pro sdružování malých obcí a soukromých vlastníků.

Pokud jde o rozvíjení jiných aktivit, někteří respondenti doporučovali zajištění pracovníků příp. smluvních partnerů, kteří by členům pomáhali se zpracováním žádostí o dotace, dále vypracování ekonomického informačního systému o nákladech za provedené práce, správních nákladech a realizovaných cenách dříví a zavedení interní nabídky (burzy) služeb a informací.

Za účelem koordinace dalšího postupu

zazněl i návrh na uspořádání společného jednání obcí, kterých se týká navrácení „vojenských lesů“, o něž SVOL dlouhodobě, leč zatím neúspěšně usiluje.

Vítané je rozšiřování zahraniční spolupráce a podpory PEFC, a to nejen pokud jde o obhospodařování lesů, ale též o marketing dřeva certifikovaného PEFC u veřejných staveb obcí a měst. Podporovány jsou snahy SVOL o odstranění rozdílů v množství dřevní hmoty v elektronických přejímkách u odběratelů.

Činnost regionů

Na dotaz k dosavadní činnosti resp. nečinnosti regionálních sdružení SVOL nebo Komory soukromých lesů respondenti vesměs uváděli, že jsou vcelku spokojeni. I když by v některých regionech uvítali větší pravidelnost setkání, uvědomují si, že vzhledem k zaměstnanosti představitelů regionů a pasivitě členské základny, dané do jisté míry i českou povahou, je tento požadavek zřejmě nereálný.

Obecně je založení regionů považováno za krok správným směrem, neboť lze jejich prostřednictvím uplatnit konkrétní náměty. Jejich činnost však mnozí považují spíše za zájmovou.

Zpravodaj SVOL

Na dotaz, zda členové uvítali vydávání Zpravodaje, odpovědělo kladně 71 %. Kvitují informace z různých oblastí souvisejících s lesním hospodářstvím a považují jej za vhodný způsob prezentace a propagace SVOLu i mimo členskou základnu. Do budoucna by v něm rádi viděli více informací z obchodu se dřevem a příklady modelů jeho prodeje různými obecními majetky, informace o vývoji cen dřeva na trhu z jiného pohledu než ČSÚ, více prezentací vlastních zkušeností s provozními problémy a to zejména u menších vlastníků a praktické rady a zkušenosti při získávání dotací ze strukturálních fondů. Ojedinělým názorem nebyl návrh na větší rozsah a častější vydávání Zpravodaje.

Na druhé straně 13 % respondentů uvedlo, že je Zpravodaj neoslovil a jeho vydávání v tištěné formě považují vzhledem k cílové skupině čtenářstva a s ohledem na dostatečný informační servis členům za zbytečné.

Zhodnocení

S ohledem na počet obdržených odpovědí možná nelze považovat tento průzkum za dostatečně reprezentativní, nicméně nastiňuje, kterým směrem by se měl SVOL ubírat, kde má rezervy a co může svým členům dále nabídnout. Splnění některých shora uvedených požadavků je během na dlouhou trať, jiné se však zcela jistě dají realizovat v poměrně krátkém časovém horizontu, málokteré ale bez aktivního zapojení a spolupráce členů.

O tom, zda se to Republikovému výboru, zaměstnancům SVOL, ale vlastně i všem jeho členům daří, se můžete dozvědět i v dalších číslech Zpravodaje.

Marie Růžková
info@svol.cz

První den exkurze proběhl v lesích Sušice a průvodcem nám byl ing. Toman, ředitel společnosti Sušické lesy a služby, která, po nedávné reorganizaci společností zřízených městem, spravuje mimo jiné i lesní majetek města. Městský les o rozloze 1220 ha začíná přímo za branami města a rozkládá se až do vzdálenějších a vyšších poloh Šumavy. Přehled o okolí města jsme získali hned v úvodu pochůzky, kdy jsme navštívili rozhlednu Svatobor nad Sušicí. Rozhledna byla vybudována v roce 1932 a město ji v nedávné době

Sušické lesy z rozhledny Svatobor. Foto: Marek Kohout

po vleklých soudních sporech získalo zpět do svého vlastnictví.

V městských lesích se v předchozích letech ročně prováděla průměrná těžba ve výši 6.000 m³. V letošním roce byl zpracován čtyřnásobek tohoto množství, tedy 24.000 m³ nahodilé těžby způsobené orkánem. Celý objem těchto polomů byl těžebně zpracován do 30. června, přičemž část hmoty zůstala po tomto datu nepřiblížena v porostech či neodvezena na skládkách. Neodvezená dřevní hmota byla částečně chemicky ošetřena insekticidy jako prevence proti šíření podkorního hmyzu. Vlastní zpracování bylo na místech se soustředěnou nahodilou těžbou prováděno harvesterovou technologií. Jednotlivé a skupinkovité zlomy a vývraty byly zpracovávány motorovou pilou s následným přiblížením koňským potahem a kolovým traktorem. Vzhledem k rozsahu nahodilé těžby, kterou bylo třeba urychleně zpracovat, nebylo možno zajistit vytěžení a přiblížení dřeva pouze místními firmami, kterým sušičtí lesníci běžně práce v lese zadávají. S harvestory tedy v lesích města zpracovávají polomy i společnosti Solitera a Less, které prováděly nejen vlastní práce, ale i určitý podíl dřevních sortimentů vykupovaly. Klest a těžební zbytky byly z větší části lesních porostů vyvezeny a použity na energetickou štěpku pro město Plzeň. V době exkurze byla většina holin po letošních polomech již připravena pro zalesnění. Na rok 2008 předpokládají zalesnění cca 40 hektarů nových holin, přičemž v předchozích letech zalesňovali průměrně 10 hektarů za rok. Následky orkánu Kyrill v lesích města Sušice jsou tak značné, že si vyžádají předčasnou obnovu lesního hospodářského plánu.

Druhý den exkurze jsme navštívili lesy města Kašperské Hory, kde nám byl průvodcem ředitel společnosti Kašperskohorské městské lesy, ing. Zahradník. Kašperské Hory vlastní jeden z největších obecních lesních majetků v ČR – 6.020 ha lesa. Specifikem, které výrazným způsobem ovlivňuje hospodaření na majetku, je skutečnost, že z uvedené výměry se přibližně 4.800 ha lesa nachází na území NP Šumava a zbývající část je součástí CHKO Šumava. V první, bezzásahové, zóně NP Šumava vlastní město 614 ha lesa. O složitosti hospodaření dostatečně vypovídá i to, že z celkové výměry je pouze 1.000 ha lesa hospodářského a zbytek jsou lesy zvláštního určení a lesy ochranné. Lesní majetek je situován od 700 do 1.220 m n.m. s průměrnými srážkami

700 - 1.200 mm a průměrnou teplotou 4 – 6 °C. Lednový orkán způsobil v lesích města značné škody, obdobně jako na celé Šumavě. Prvotní odhad rozsahu nahodilé těžby činil 115.000 m³. V polovině roku byl odhad upřesněn na 140.000 m³ polomového dříví. V době exkurze bylo v lesích města zpracováno 125.000 m³ nahodilé těžby, přičemž zůstávaly nezpracovány jednotlivé vývraty a zlomy především v porostech mladších 70 let. Zpracování nahodilé těžby bylo prováděno obdobnou technologií jako v Sušici, lokality se soustředěnými polomy zpracovávaly především harvestory. Klest a zbytky po těžbě byly likvidovány drcením nebo štěpkováním. Vzhledem k umístění většiny lesního majetku na území NP Šumava musí být po provedené těžbě a vyvezení či přiblížení dřeva provedena důsledná povýrobní úprava pracovišť. Ta spočívá zejména v zahrazení a urovnání kolejí a výmolů po kolo- vé technice, kterou bylo dřevo vyváženo, případně přibližováno. Tuto službu zajišťuje na majetku města místní živnostník, který pro zarovnání kolejí používá malé zemní stroje. Rozsah kalamity na majetku města byl mimořádný a jeho následky se projeví i v letech následujících. Kašperskohorští lesníci odhadují, že v roce 2008 budou zalesňovat přibližně 100 ha nového lesa. Omezení výše těžby v následujících letech i zásadní změny ve stavu lesních porostů zasažených orkáнем vedly k podání žádosti o předčasnou obnovu lesního hospodářského plánu.

Další zastávka byla věnována centrální výtopně, vybudované v Kašperských Horách v roce 2005. Výtopna spaluje biomasu, je možno v ní spalovat štěpku, piliny nebo kůru do vlhkosti 50 %. V provozu je od září do května a za toto období se v ní průměrně spálí 1.300 tun biomasy. Provoz spalovny je bezobslužný, proces spalování i doplňování paliva je automa-

Na kalamitné holině v lesích Kašperských hor
Foto: Marek Kohout

tizovaný a řízený počítačem. Chod výtopny je dozorován jen občasně, o případné závadě je obsluha informována prostřednictvím mobilního telefonu. Na výtopnu je v současné době v Kašperských Horách napojeno přibližně 110 objektů a její kapacita je využívána na 70 % plného výkonu. Jak uvedla starostka města ing.Balounová, která nás na exkurzi doprovázela, vybudování výtopny si vyžádalo investici v celkové výši 85 milionů Kč, z toho 65 mil. Kč uhradilo Ministerstvo životního prostředí ČR prostřednictvím Státního fondu životního prostředí ČR a zbývající částku financovalo město Kašperské Hory.

Na každého jiný metr

Je dlužno konstatovat, že se lesníci v Sušici i Kašperských Horách se zpracováním polomů způsobených počátkem letošního roku orkáнем Kyrill vyrovnali dostatečně rychle a s péčí dobrého lesního hospodáře. Každý lesník, který na svěřeném majetku zajišťoval zpracování nahodilé těžby v řádu několikanásobku průměrné roční těžby, si umí představit problémy a komplikace s tím spojené. Na shlednutých lesních majetcích k tomu přibýly ještě specifické záležitosti zapříčiněné sousedstvím s NP Šumava. V NP Šumava byl odhadnut rozsah polomů po letošním orkáнем v množství více než 700.000 m³. Z tohoto objemu ponechají přibližně 130.000 m³ dříví v lese přirozenému rozpadu. Není žádným tajemstvím, že na šetrné zpracování kalamity v NP Šumava uvolnila vláda ČR na návrh MŽP částku v řádu desítek milionů korun.

Ze zahraničních jednacích sálů

V podzimních měsících se zástupci Republikového výboru SVOL zúčastnili několika časově navazujících jednání v zahraničí.

- Dřevařský výbor Evropské ekonomické komise společně s lesnickou komisí FAO uspořádal dne 10. října t.r. v Ženevě seminář na téma „Příležitosti a dopady bioenergetické politiky na lesnický sektor“. Za účasti odborníků z celého světa a představitelů lesnických a dřevařských organizací a sdružení (z ČR se vedle SVOL zúčastnili i podnikatelé) byla ve všech referátech zdůrazňována významná a velmi široká úloha lesa v boji proti změnám klimatu – jde nejen o nezbytnou rostoucí výrobu bioenergie z obnovitelných zdrojů, ale též o budoucí dodávky dřevozpracujícího průmyslu. V závěrečném projevu podtrhl zástupce EK GR Průmysl a podnikání úlohu členských států, které musí současně se zvýšenou produkcí a spotřebou dřeva zajistit dodržování zásad trvale udržitelného hospodaření a předejít možným konfliktům mezi zainteresovanými resorty.
- Mezinárodní konference na téma „Business&Biodiversity“, pořádaná ve dnech 12. a 13. 11. v Lisabonu za účasti několika zástupců Evropské komise, ministerstev z řady evropských zemí a více než 300 zainteresovaných z celého světa byla příliš zaměřena k druhé polovině svého názvu a zásadní výměnu názorů k dané problematice nepřinesla. O jednostranném průběhu konference svědčí např.

výrazná podpora certifikačního systému FSC, zatímco o daleko rozšířenějším systému u nás i v Evropě (PEFC) nepadla ani zmínka. Jedním z hlavních závěrů konference bylo konstatování, že pokles biodiverzity nelze omluvit žádnými ekonomickými důvody.

- Dne 15.11. se konaly v Bruselu schůzky pracovních skupin CEPF k bioenergii a družstevnictví. Bylo zdůrazněno, že zvýšení dodávek lesní biomasy vyžaduje celoevropskou mobilizaci a využívání zdrojů dřeva, a to jak již existujících, tak potenciálních nových. Ve Skandinávii je dosud nevyužitých zásob dřeva dostatek, ve středoevropských zemích se zdaleka netěží přírůst (zejména v soukromých lesích) a v jižní Evropě se počítá především s novým zalesňováním a zakládáním plantáží rychlerostoucích dřevin.
- V pracovní skupině družstevnictví byla hlavním tématem výměna zkušeností se zakládáním a podporou lesních družstev ve Francii a v Rakousku, která přispívají ke zvýšení dodávek dřeva prostřednictvím společného hospodaření a společným obchodem. První evropský seminář o lesním družstevnictví se připravuje na září příštího roku v jižní Francii.
- Následující den 16.11. proběhla valná hromada CEPF. V úvodní části jsme vyslechli velmi zajímavou přednášku ředitele rakouského ministerstva odboru lesy G. Mannsbergera na téma „Vize lesnické politiky v Evropě“. Zdůraznil všestranný význam lesnictví pro životní prostředí, rozvoj venkova a kvalitu života a potřebu vypracování společné Evropské lesnické konvence. V rámci dalšího programu byl projednán přínos CEPF k implementaci Evropského akčního plánu pro lesnictví a rozvoj Lesnické technologické platformy. Zástupce EUSTAFOR, Evropského

sdružení státních lesů, informoval o činnosti a záměrech tohoto nově založeného sdružení. V odpolední části zasedání byl odsouhlasen rozpočet CEPF na r. 2008, několik drobných změn stanov a informace o dalších zájemcích o členství – hlásí se Slovinsko, jedná se s Albánií, Bulharskem, Makedonií a Srbskem.

- Na den 20. 11. připravily ELO a FECOF společnou akci „EUROFORENET“ (Síť evropské lesní energie), kde opět zástupci FAO a Evropské komise - včetně dr. Mika, ředitele z GR Životní prostředí - zdůraznili význam využívání lesní biomasy pro výrobu energie. Kromě podstatného snížení emisí CO₂ je využití dřevní biomasy k energetickým účelům i zřetelným ekonomickým přínosem vlastníků a v ohrožených oblastech jižní Evropy přispívá k omezení vzniku lesních požárů.
- Na zasedání lesnické skupiny ELO, která se konala následující den za účasti zástupců Anglie, Belgie, Estonska, Francie, Rakouska, Rumunska, Řecka, Španělska a ČR byly projednány aktivity ELO na úseku lesního hospodářství v Bruselu i v jednotlivých členských zemích a rámcový plán činnosti této skupiny na rok 2008. Hlavní pozornost bude věnována mobilizaci dřevní hmoty pro výrobu lesní biomasy v rámci projektu EUROFORENET, podpore certifikace lesů a zvyšování biodiverzity v krajině. Zaměří se i na aktivity v poradní skupině Evropské komise Forestry and Cork. Na závěr jednání předseda skupiny Lesy Robin du Parc požádal o pomoc při hledání asistenta na první polovinu příštího roku – jeho současný pomocník J. Hradil (již třetí v pořadí z ČR) svoji stáž koncem roku končí.

Ing.Ctibor Záruba
zaruba.c@seznam.cz

Alternativa hospodaření na menších lesních majetcích v nižších polohách

Po roce 1989 došlo k zásadním změnám v držbě lesních majetků. Velká výměra lesů byla navrácena původním majitelům. Značnou část z tohoto počtu však tvoří drobní vlastníci s majetky, jejichž struktura neumožňuje, či jen ve velmi omezené míře, vyrovnané hospodaření v kratším a střednědobém časovém horizontu. Možností k řešení výše uvedeného problému bude jistě více. Za jednu z nich lze považovat i obhospodařování lesních majetků prostřednictvím tvarů lesa nízkého, příp. lesa středního.

Charakteristika nízkého lesa

neboli pařezin

Jedná se o tvar lesa, který je výlučně založen na systematicky opakované vegetativní obnově výmladky. Za pařezinu tak označujeme pouze takový porost, který je stínáný blízko u oddenku. Tolik na úvod pár nutných definic.

Nízký les považujeme za starý, historii však osvědčený tvar lesa, který s sebou zároveň nese svůj vlastní způsob obhospodařování. Poskytuje především palivové dříví, což jej z pohledu současných trendů v oblasti obnovitelných zdrojů staví do velmi příznivého světla. Domníváme se, že v České republice existuje výrazný potenciál pro znovuzavedení a opětovné pěstování nízkých lesů.

Zakládání a obnova

Zakládání pařezin se provádí umělou obnovou, nejvíce sadbou. Sazenice se většinou ve druhém roce po vysazení seřiznou při oddenku, nebo se vysazují sazenice již staté (tj. pařezové) ve sponu 1-2 m. Výchova se v pařezinách provádí zřídka a to jen tehdy, kdy je nutno upravit hustotu a příp. kvalitu budoucích sortimentů. Obmýtl bývá značně rozdílné – viz tabulka obmýtních dob podle Cotty (1845):

Obmýtl	V jakých porostech a s jakým účelem
1 - 2	ve vrbových porostech s produkcí pro výrobu košíkářského proutí
3 - 5	v akátových porostech s produkcí na výrobu kulů do vinogradů
5	hlavové vrby
10	většina keřů
15	dubiny na tříslovou kůru, v mnoha případech také bříza, olše, jívá, osika atd., kde je poptávka po tenčím dříví a na mělkých půdách
20	stejně dřeviny jako předchozí a dále javory, jasaný, habry
25	stejně dřeviny jako v předchozích dvou řádcích
30	toto obmýtl je vhodné pro cenné dřeviny nízkého lesa, především dub, buk, habr, jasan, javor, ale také bříza a olši
35	všechny uvedené u obmýtl 30 s výjimkou břízy
40	nejvýše možné doporučitelné obmýtl, použitelné u buku, dubu, jasanu, javoru, olše a lípy, pouze však vzácné a v chladnějších polohách; čím drsnější je klima, o to vyšší musí být obmýtl

Jakých dřevin můžeme k zakládání pařezin využít? Bývají doporučovány následující druhy: olše, duby, habry, javory, jasan, jilmy, buk, kaštan jedlý, břízy, vrby, lísky, akát, třešeň, střemcha, krušina a svída. Bříza vykazuje na některých stanovištích vynikající růst a také výnos. Někdy ale dává výnos velmi malý. Lípa se vyznačuje silnou výmladností, neposkytuje však kvalitní dřevo a svou výmladnou schopností utlačuje jiné cenné dřeviny (Cotta, 1845). Domníváme se, že takto formulovaná doporučení jsou využitelná i v současné době.

Na jakých stanovištích můžeme hospodařit podle zásad tvaru lesa nízkého?

Obecně můžeme konstatovat, že se bude jednat o ta stanoviště, kde budou výše uvedené druhy dřevin zdárně růst. Samozřejmě, že pouze toto hledisko nestačí. Důležitý je v tomto případě i hospodářský cíl vlastníka, tj. jeho snaha po obhospodařování majetku tímto tvarem lesa.

Charakteristika středního (sdruženého) lesa

Střední les či lesy, jež se svým charakterem blíží definici lesa středního, lze považovat za velmi staré hospodářské tvary. Původ tohoto tvaru je možno spatřovat v tzv. selských lesích. Tento typ lesa se tak vyvíjel v hospodářské podřízenosti účelům polním nebo dobytčářským, kdy produkce dříví ustupovala někdy až na samý okraj zájmu. Hospodářskou činností člověka se v průběhu historického vývoje pravděpodobně především z tohoto typu lesa začal vyvíjet tvar lesa, který v současnosti označujeme jako les střední či les sdružený.

Podle Konšela můžeme les střední definovat jako „smíšeninu pařeziny s kmenovinou“. Jedná se tedy o les etážový, jehož stromová patra jsou na sobě závislá. Počet těchto etáží může být různý a to s ohledem na kvalitu stanoviště, druh dřeviny, dobu obmýtí spodní etáže, způsob a záměr pěstování. Ve spodní etáži se nacházejí především jedinci vegetativního původu, v horní etáži pak převažují jedinci generativního původu (tzv. výstavky), kteří jsou pravidelně doplňováni jednotlivými stromy ze spodní etáže.

Prezentace nestátního lesnictví

Hrdým podtitulem letošního 34. ročníku mezinárodní výstavy Země živitelka v Českých Budějovicích, pořádaného ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství, Ministerstvem pro místní rozvoj a Agrární komorou, byla „Budoucnost českého zemědělství a českého venkova“. K našemu venkovu lesy a lesnictví neodmyslitelně patří, avšak zastoupení firem spjatých s oborem tomu příliš nenasvědčovalo. Kdo hledal expozici největšího vlastníka lesů v republice, ale třeba i Vojenských lesů a statků, hledal marně. Výmluvně

Pěstování lesa středního

Proč bychom se v současné době k pěstování středního lesa měli opět navracet? Argumentů můžeme předložit několik. Například, není možné obecně souhlasit s tvrzením, že les střední je překonaným hospodářským tvarem a to údajně proto, že nevyužívá produkčního potenciálu stanoviště (Tesař, 1994). Konšel (1931) tvrdí, že celkově vzato se přírůst lesa středního na výborných bonitách vyrovnává přírůstu dobrých kmenovin!

Systém pěstování středního lesa je obecně znám. Zdůrazněme jen to nejpodstatnější. Charakteristickým prvkem lesa středního je pěstování výstavek nad porostem spodním výmladkovým za dvě, tři nebo více dob obmýtí. Spodní porost je většinou určen k produkci paliva, horní produkuje dříví užitkové, mnohdy vynikající jakosti. Počet výstavek má být tak velký, aby se pod ním ještě dařilo porostu spodnímu, který plní funkci nejen produkce paliva (palivového dříví), ale i krytí půdy proti erozi, podílí se na formování kmene výstavek a má tedy i funkci výchovnou.

Bylo by více než naivní se domnívat, že by v minulosti pěstování středních lesů nebylo postaveno na produkčních a tudíž i ekonomických principech. Smyslem takového důmyslně propracovaného systému bylo především dosažení těžební vyrovnanosti malých a středně velkých lesních majetků. Právě na těchto typech majetků je dodržení vstupních podmínek pro optimální fungování modelu obhospodařování lesa velmi problematické (plošná nevyrovnanost věkových tříd a stupňů, zásobová rozrůzněnost apod.).

Závěr

Cílem pětiletého projektu NAZV MZe ČR „Nízký a střední les – alternativa hospodaření“ je rehabilitovat tyto tvary lesa a to nejen v povědomí odborné lesnické veřejnosti. Ukázat, že se jedná o ekonomicky výhodné formy obhospodařování především malých lesních majetků, zejména v nižších polohách, přinést doporučení stran pěstebních technik a obnovy, ale i návrh souvisejících legislativních změn.

Pokud Vás některé z našich myšlenek zaujaly, a domníváte se, že na Vámi spravovaném majetku by bylo účelné výše popsané způsoby hospodaření vyzkoušet v praxi, obraťte se na kolektiv řešitelů projektu.

Kontakt:

Dr. Ing. Jan Kadavý
Ústav hospodářské úpravy lesů
Lesnická a dřevařská fakulta
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita
Zemědělská 3, 613 00 Brno
E - mail: kadavy@mendelu.cz
www.nizkyles.cz
Tel.: 545134145, Fax: 545134140

naopak bylo bohaté zastoupení myslivosti a mysliveckých potřeb. Vedle Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, který do Budějovic přivezl praktické ukázky lesní pedagogiky, byl SVOL jedinou institucí propagující trvale udržitelné hospodaření v lesích jako nedílnou součást rozvoje venkova.

S ohledem na strukturu návštěvníků v minulých letech zaměřil SVOL svou účast na poradenství vlastníkům malých lesů. Ti se nejvíce zajímali o účinnou ochranu lesních porostů před kůrovcem, zalesňování zemědělských půd s využitím dotačních prostředků, snížení přemnožené spárkaté zvěře na svých lesních pozemcích a o společný obchod s dřívím nestátních vlastníků. Jejich zájem vzbudil dle očekávání informační leták „Vlastníte kousek lesa?“ se základními informacemi a výčtem nejdůležitějších povinností uložených vlastníkům lesa zákonem o lesích a platnými vyhláškami včetně jednoduchých rad a doporučení, který vydal SVOL v srpnu t.r. za finančního přispění MZe, a také náš Zpravodaj. Pozornost návštěvníků

přitahovala i projekce pilotního dílu Lesnění, který natočil SVOL na Schwarzenberském panství ve spolupráci s TV MY v roce 2005, a snímků k hospodaření v lesích na území Národního parku Šumava.

Kromě prezentace nestátního lesnictví, certifikace lesů systémem PEFC a vlastní činnosti SVOL i jeho regionálních organizací té nejširší veřejnosti byla výstava jedinečnou příležitostí pro setkání vedení SVOLu

Mezi lesáky zavítal i bývalý premiér Jiří Paroubek. Foto: Lenka Pacovská

Střelecké přebory na jihu Čech

Nejen odborná, ale i spolková činnost hraje významnou roli v životě zájmových organizací s dobrovolným členstvím. Neformální setkání členů utužují vzájemnou důvěru a soudržnost. I proto pořádá SVOL a jeho regionální organizace nejruznější společné akce pro své členy. Jednou z nich jsou lovecké přebory o putovní pohár předsedy SVOL.

Letošní, v pořadí již 12. ročník, se uskutečnil na písecké střelnici Provazce

Vítězové kategorie jednotlivců - zleva Radek Vintr, Jan Steiner, Petr Kyliánek. Foto: Milan Bláha

Připravujeme

Na konec letošního roku připravuje SVOL ve spolupráci s Nakladatelstvím Lesnická práce vydání odborné studie „Lesní hospodářství v právních souvislostech s ochranou životního prostředí a ochrany přírody“.

Autor studie ing. Vladimír Krečmer, CSc. v ní poukazuje na zásadní rozpory a nelogičnosti vazeb zákonodárství upravujícího hospodaření v lesích se zákony, které si vytkly za cíl ochranu přírody a krajiny a ochranu životního prostředí. Podrobně se zabývá zásadní otázkou, zda

s čelnými představiteli státní správy lesů a dalšími zainteresovanými. O problémech českého lesnictví přišli do stánku SVOL diskutovat např. náměstek ministra zemědělství a ředitel úseku lesního a vodního hospodářství MZe Karel Trúbl nebo ředitel odboru státní správy, hospodářské úpravy a ochrany lesů MZe Jiří John.

Marie Růžková
info@svol.cz

jsou zájmy ochrany přírody pro přírodu samu v kulturní krajině vždy identické se zájmy ochrany životního prostředí, jestliže je chápeme jako životní prostředí nejen přírodních organismů, ale i lidské společnosti. Dále se hlouběji zamýšlí nad riziky, která mohou vznikat z přehlížení environmentálních a sociálních funkcí lesa, pozastavuje se nad skutečností z právní praxe vycházející z mylné premisy, že vše, co se stane proti ustanovením lesního zákona ohrožuje nebo poškozují životní prostředí a upozorňuje na vznik nebezpečí vážného porušení občanských či vlastnických práv rozhodnutími, opírajícími se o vágní, neprokázané či mylné hypotézy.

Publikace bude k dispozici na ústředí SVOL a jeho regionálních pobočkách.

Zájemci o členství ve SVOL jsou vítáni. Pro další informace se obraťte na naši kancelář v Pelhřimově, nebo navštivte webové stránky www.svol.cz.

Vydává: Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR, K Silu 1980, 393 01 Pelhřimov, IČO 45035652, tel./fax: 565 324 203, e-mail: info@svol.cz. Vychází 3x ročně v nákladu 2000 ks. Odpovědný redaktor: Marie Růžková; za obsah příspěvků ručí autoři. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod evidenčním číslem MK ČR E 17027.